

**Aportació escrita de l'Associació Catalana de Municipis amb relació a la
Proposició de Llei de la renda garantida de ciutadania
(núm. tram. 343-00059/15)**

Llei 14/2017, del 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania, va ser aprovada pel Parlament de Catalunya i va entrar en vigor el 15 de setembre de 2017. Aquesta norma va néixer amb la voluntat de garantir els mínims vitals d'ingressos a tota la ciutadania en situació de vulnerabilitat. Tot i això, el seu desplegament reglamentari no es va completar fins al Decret 55/2020, del 28 d'abril, la qual cosa va comportar una aplicació parcial durant els primers anys de vigència.

La Llei 14/2017 de la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) va ser aprovada en un context social i econòmic diferent de l'actual, amb unes condicions que han evolucionat profundament. La crisi derivada de la COVID-19, l'increment de la pobresa estructural, la crisi habitacional i l'inflació acumulada han tensionat els sistemes de protecció social i han fet evident la necessitat de revisar i actualitzar l'arquitectura de la RGC.

L'ACM ja va presentar en anteriors compareixences i informes un conjunt de propostes de millora, de les quals destaquem:

- Establir un complement per a la infància i adolescència
 - Incorporat (Art. 4.2)
- Permetre la compatibilitat amb rendes del treball i altres prestacions
 - Incorporat (Art. 6.1 i 6.2)
- Eliminar el PCAI com a requisit
 - Incorporat (Derogació de l'Art. 18)
- Simplificar i agilitzar tràmits administratius
 - Incorporat parcialment (Art. 19 i D.A. quarta)
- Revisar i actualitzar l'IRSC
 - Incorporació parcial (D.A. cinquena)
- Reconèixer el dret per majors de 18 anys
 - No incorporat explícitament
- Suprimir l'obligació de presentar documentació redundant
 - Incorporació parcial
- Reforçar la coordinació amb el món local
 - No incorporat explícitament

Aquest document actualitza i complementa aquestes aportacions a partir de la nova proposició de Llei. Així doncs, l'Associació Catalana de Municipis (ACM) presenta les aportacions a la compareixença per escrit amb l'objectiu d'enriquir la Proposició de Llei de modificació de la Llei 14/2017 de la renda garantida de ciutadania (RGC).

1. Valoració general

L'ACM valora positivament els avenços incorporats a la proposició de llei:

- Complement per a la infància i adolescència.
- Compatibilitat amb rendes del treball i altres prestacions (IMV, habitatge, etc.).
- Eliminació del Programa d'Activació a la Inclusió (PCAI) com a requisit condicional.
- L'ACM valora positivament la supressió del PCAI com a requisit obligatori per accedir a la prestació. Ara bé, aquesta eliminació no hauria de comportar la renúncia a un enfocament actiu d'inclusió. Cal garantir que l'itinerari d'inclusió esdevingui un dret efectiu, reconegut normativament, i que compti amb els suports necessaris per ser viable i útil per a les persones. Aquest pla d'inclusió hauria de ser individualitzat, voluntari, consensuat amb la persona i amb un seguiment adaptat. És fonamental que estigui liderat per professionals de referència, provinents de serveis socials o del SOC segons el perfil, que valorin la situació i orientin el procés. Aquesta nova visió d'inclusió hauria de ser l'eix articulador del nou article 18 de la proposició de llei.
- Automatització i simplificació de tràmits (interoperabilitat i IA).
- Possibilitat de concurrència d'unitats de convivència a una mateixa llar.

2. Propostes tècniques complementades

a) Actualització anual de l'IRSC

- **Caldria establir per llei la revisió automàtica anual de l'IRSC.** Aquesta qüestió es contempla a la Disposició addicional cinquena de la proposició de llei, que preveu un sistema de revisió periòdica de les quanties.

Aquesta mesura és clau per evitar el desfasament entre el nivell de vida real i el valor del llindar d'ingressos de referència. La manca d'actualització de l'IRSC ha generat una pèrdua de poder adquisitiu de les prestacions socials i una bretxa entre les necessitats de les llars i els ajuts disponibles.

b) Període de vulnerabilitat econòmica prèvia

- **Caldria limitar-lo a un màxim de tres mesos.**

Aquesta mesura té per objectiu evitar l'exclusió de persones que es troben en situacions de pobresa sobrevinguda o inestabilitat econòmica temporal. L'exigència de períodes llargs de vulnerabilitat prèvia pot generar un efecte barrera, especialment en col·lectius que viuen situacions de precarietat intermitent, com joves, famílies monoparentals o treballadors temporals.

c) Complement d'infància

- **Demanam poder revisar l'import i estudiar un increment ajustat a l'impacte pressupostari.** Aquest complement es regula a l'article 4.2 de la proposició de llei, que fixa un import de 50€ mensuals per infant a càrrec. Aquesta quantia, però, pot resultar insuficient per cobrir les despeses reals associades a la criança, especialment en contextos de vulnerabilitat.

Diferents estudis de pobresa infantil estimen que el cost mínim mensual per infant supera àmpliament aquesta xifra. Una actualització ajustada a l'impacte real contribuiria a fer més efectiva la lluita contra la pobresa infantil i milloraria la suficiència de la prestació.

d) Accés per situacions extraordinàries

- Incloure mecanismes d'accés per a col·lectius com persones sense llar. Aquesta possibilitat està prevista a l'article 3.2 i a l'article 17.3 de la proposició de llei.

e) Supressió de l'índex corrector d'imports

- **Eliminar l'índex corrector d'imports en casos de convivència múltiple.** L'article 4.3 de la proposició de llei preveu aquesta mesura expressament.

La supressió d'aquest índex es justifica perquè penalitza situacions habituals de convivència derivades de dificultats d'accés a l'habitatge, com el relloguer, la cohabitació intergeneracional o la convivència entre persones en risc d'exclusió. Aplicar reduccions en funció d'aquesta convivència distorsiona el principi d'equitat i impedeix que la prestació respongui adequadament a les necessitats individuals de cada unitat de convivència.

3. Millores en la gestió i coordinació

Proposem un conjunt de mesures que responen a l'objectiu fonamental de desburocratitzar la gestió de la RGC, facilitant l'accés a la prestació, reduint càrregues administratives innecessàries i garantint una tramitació més eficient, accessible i centrada en les persones. Les propostes s'alineen amb els principis de l'administració digital, la interoperabilitat i la simplificació administrativa. Aquest enfocament està alineat amb l'article 19 de la proposició de llei, així com amb la disposició addicional quarta, que estableixen mecanismes per agilitzar la gestió, potenciar l'automatització i millorar l'eficiència del procediment administratiu.

- Coordinació efectiva entre serveis socials municipals i el SOC per evitar duplicitats i millorar la derivació (art. 19.1).
- Acompanyament presencial i suport específic en la tramitació, especialment per a col·lectius amb bretxa digital (art. 19.2).
- Garantir la transparència i supervisió de l'ús d'intel·ligència artificial (art. 19.3).
- No requerir documentació ja disponible per les administracions, mitjançant sistemes d'interoperabilitat (disposició addicional quarta).
- Implementació d'una finestra única per a la tramitació conjunta de la RGC i l'IMV (art. 19 i disposició addicional quarta).
- Millora del sistema de cita prèvia amb assistents virtuals simplificats i atenció personalitzada, adaptat a llenguatge fàcil (art. 19.2 i 19.4).
- Facilitar l'accés als documents fiscals, bancaris i de patrimoni per part de les oficines amb autorització del sol·licitant (art. 19.1).
- Suprimir l'obligació de presentar extractes bancaris en paper si poden ser consultats electrònicament (art. 19.1).

4. Comunicació i notificacions

- Utilització d'SMS o correu electrònic com a canals complementaris d'avís, tal com es preveu a l'article 19.5 de la proposició de llei.
- Redacció de notificacions en lectura fàcil per garantir la comprensió de col·lectius amb dificultats lingüístiques o cognitives.
- Informar clarament sobre: solapament RGC/IMV, canvis de situació personal/familiar, tipus de resolucions i com actuar, en coherència amb els principis d'accessibilitat i simplificació establerts als articles 18 i 19.

5. Condicionalitat i règim sancionador

- El Programa d'Activació per a la Inclusió (PCAI), previst en l'article 18 de la Llei 14/2017, vinculava l'accés a la RGC amb la participació obligatòria en itineraris d'inserció laboral. Aquesta condicionalitat ha estat àmpliament qüestionada per ser poc adaptable a la diversitat de realitats personals i per generar exclusions injustes. Per aquest motiu, la nova proposició de llei en preveu la **derogació** i substitució per un model més flexible i adaptat, regulat a l'**article 18 (nou)**, basat en la participació voluntària, l'acompanyament professional i l'acord entre la persona i l'administració.
- L'ACM aposta per un model basat en la confiança i la corresponsabilitat. En aquest sentit, valorem la derogació de l'article 18 de la Llei 14/2017, que suprimia el PCAI com a requisit condicional.
- Cal limitar la condicionalitat estricta per evitar l'exclusió injusta de persones vulnerables.
- Apostem per un règim de seguiment social flexible i individualitzat.

Així mateix, proposem incorporar una visió d'**inclusió com a dret efectiu**, però també amb una dimensió de participació activa en el procés. Per garantir un accés digne, just i eficient a la prestació:

- Es proposa que la **persona beneficiària compti amb un professional de referència**, que pot ser dels serveis socials bàsics o del SOC, en funció de les seves necessitats prioritàries. Tot i que la proposta de llei no fa una menció explícita al concepte de "professional de referència", l'article 18 (nou) preveu un sistema d'acompanyament individualitzat i coordinat, que hauria d'incloure aquesta figura com a peça clau. **Proposem**, per tant, que **el desplegament reglamentari concreti i reconegui aquest rol**, amb criteris compartits entre els serveis socials i d'ocupació, per garantir continuïtat i coherència en el seguiment de l'itinerari, que pot ser dels serveis socials bàsics o del SOC, en funció de les seves necessitats prioritàries.
- Es planteja la realització d'un **diagnòstic d'ocupabilitat o de situació social**, que permeti definir un **itinerari d'inclusió personalitzat**, coordinat i realista.
- L'**itinerari d'inclusió** hauria de ser triat i acordat amb la persona, garantint-ne la voluntarietat i el respecte a les seves capacitats i contextos.
- El seguiment ha de ser adaptat, amb la possibilitat d'establir **excepcions justificades** per motius de salut, cures, situació emocional, violències, o altres factors limitants.

Aquesta perspectiva permet reforçar la inclusió com a dret actiu i participatiu, sense convertir el seguiment en una barrera d'accés o una font de penalització.

- Es proposa que la **persona beneficiària compti amb un professional de referència**, que pot ser dels serveis socials bàsics o del SOC, en funció de les seves necessitats prioritàries.
- Es planteja la realització d'un **diagnòstic d'ocupabilitat o de situació social**, que permeti definir un **itinerari d'inclusió personalitzat**, coordinat i realista.
- L'**itinerari d'inclusió** hauria de ser triat i acordat amb la persona, garantint-ne la voluntarietat i el respecte a les seves capacitats i contextos.
- El seguiment ha de ser adaptat, amb la possibilitat d'establir **excepcions justificades** per motius de salut, cures, situació emocional, violències, o altres factors limitants.

6. Harmonització amb l'IMV

- Es valora positivament la voluntat d'harmonitzar amb l'IMV per evitar duplicitats i simplificar gestions.
- Considerem necessari avançar cap a una integració real i efectiva entre la RGC i l'IMV, tant pel que fa a la tramitació com als criteris d'accés i seguiment. Aquesta integració hauria de garantir:
 - Una **finestreta única** d'atenció i gestió.
 - Un **model de sol·licitud conjunta**, amb verificació única de requisits i interoperabilitat entre administracions.
 - **Comunicacions unificades i clares per a la ciutadania**, evitant notificacions contradictòries o duplicades.
- A nivell procedimental, cal una **sincronització entre prestacions**
- Cal abordar les limitacions tècniques i jurídiques derivades de la diferent configuració normativa de l'IMV (àmbit estatal) i la RGC (àmbit autonòmic), treballant per un sistema de coordinació estable, segur i transparent.

7. Observacions estructurals

Aquest conjunt de propostes té per objectiu reforçar el caràcter transformador de la RGC, tot assegurant que aquesta política pública esdevingui realment una eina d'inclusió i igualtat d'oportunitats, amb una mirada de drets, de territori i de justícia social. Entenem que el desplegament de la nova llei ha d'anar acompanyat de garanties reals de governança compartida, de coherència normativa i d'adaptació a la diversitat de situacions personals i territorials.

- La nova llei suposa una oportunitat per avançar cap a un sistema únic, integrat i simplificat.
- Cal que el desplegament reglamentari es validi amb participació de la Comissió de Govern.
- Blindatge legal dels requisits i drets bàsics, per evitar que elements essencials es regulin només per via reglamentària.
- Cal incorporar la **perspectiva de gènere** com a eix transversal. La càrrega de cures afecta especialment les dones, dificultant-ne l'autonomia econòmica i l'accés a drets. Proposem incloure el reconeixement del temps de cura com a

situació computable i afavorir flexibilitats específiques en l'accés i seguiment de la prestació.

- És imprescindible una **mirada territorial**: les realitats de zones rurals, comarques amb escassetat de serveis o territoris amb mal transport públic, exigeixen més marge de maniobra per als serveis socials locals. Això pot traduir-se en adaptacions procedimentals i recursos específics descentralitzats.

Cal recordar a la ponència que la nova Llei de l'Estatut del municipi rural, que s'aprovarà abans que aquest projecte de Llei, incorpora el mecanisme rural de garantia en el seu Títol II (articles 21 i següents) , obligant al legislador a avaluar la incidència en els municipis rurals de les disposicions projectades i l'impacte social, ambiental i econòmic, incloent la previsió de finançament (article 22.2).

- Apostem per reforçar la **col·laboració amb els serveis locals**, no només com a gestors sinó com a coprotagonistes en el disseny i l'adaptació del sistema.
- Proposem incorporar professionals del treball social en els serveis d'inserció laboral, per garantir un enfocament integral i d'acompanyament individualitzat en la lluita contra la vulnerabilitat.

8. Conclusions

L'ACM es posa a disposició del Parlament per contribuir tècnicament al perfeccionament de la llei i garantir que la renda garantida sigui una eina realment útil per combatre la pobresa i fomentar la inclusió. La visió municipalista aporta una mirada de territori, proximitat i eficàcia imprescindible per fer de la RGC una política transformadora.

Meritxell Budó i Pla
Presidenta de l'ACM